

Veilig werken op daken

Beleidsdocument

Portaal Baarn

Datum : 4 mei 2007 (4de versie)

Werkgroep : Alain van Lierop (UTR), Arnout van het Schip (S&O), Rene ten Haaf (EEM), Wil Gregoor (A/N), Wil Verbeij (LEI)

Rapporteur : Wichert de Lange, Arnout van het Schip

Vastgesteld door de Raad van Bestuur op 21 mei 2007

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	3
2	Wet- en regelgeving	3
3	RI&E in de Portaal situatie.....	5
4	Juridische aspecten	5
5	Overweging	6
6	Plan van aanpak.....	6
7	Beheer.....	7
8	Advies en Aanbevelingen.....	8
9	Acties.....	8

1 Inleiding

Daken van de bij Portaal in beheer zijnde gebouwen worden regelmatig betreden voor bijv. inspecties, het uitvoeren van kleine reparaties, of controle- en/of onderhoudswerkzaamheden. Één van de belangrijkste risico's tijdens het uitvoeren van deze werkzaamheden is het vallen van hoogte. In de arbo-wetgeving is bepaald dat maatregelen moeten worden getroffen indien het valgevaar 2,5 m of meer is. Indien het valgevaar gepaard gaat met risicoverhogende omstandigheden (het gevaar te vallen op of langs uitstekende delen, aanwezigheid van verkeer, vallen in water, enz.) dan is beveiliging ook noodzakelijk bij geringer valgevaar.

Geen van de Portaal vestigingen kent een beleidsplan welke transparant maakt op welke wijze wordt omgegaan met de risico's van werken op daken. Dit beleidsdocument is er op gericht om het valgevaar bij Portaal zo veel mogelijk te beperken. Het is tot stand gekomen in samenspraak en samenwerking met medewerkers van de regiobedrijven die vanuit hun dagelijkse werkzaamheden kennis en ervaring op dit gebied hebben opgebouwd. Waarbij ook de betreffende regelgeving en literatuur is geraadpleegd.

2 Wet- en regelgeving

2.1 Structuur

Verplichtingen van de diverse partijen betreffende Veilig werken op daken is vastgelegd in de volgende wet- en regelgeving:

- Arbowet (voluit: de Arbeidsomstandighedenwet 1998);
- Arbobesluit (voluit: Arbeidsomstandighedenbesluit);
- Beleidsregels arbeidsomstandighedenwetgeving;
- Arbo Informatiebladen (AI-bladen).

In de publicatie "Valgevaar op platte daken (handleiding voor maatregelen bij inspectie, reiniging en klein onderhoud)" van Aboma+Keboma (oktober 2003) wordt de regelgeving verder uitgewerkt voor het uitvoeren van "incidentele werkzaamheden van korte duur".

De Arbowet geeft een algemeen kader voor het arbeidsomstandighedenbeleid en is een raamwet. De wet richt zich vooral op de rechten en plichten van werkgevers en werknemers. Veel van de verplichtingen zijn nader uitgewerkt in het Arbobesluit (Algemene Maatregelen van Bestuur). Beleidsregels geven houvast bij de toepassing van de wettelijke voorschriften en worden gebruikt om naleving te handhaven; deze zijn niet algemeen verbindend. De AI-bladen zijn bedoeld als voorlichting en bevatten toegankelijke informatie over hoe werkgevers en werknemers in de praktijk kunnen omgaan met de samenhangende wettelijke regels en beleidsregels.

2.2 Arbowet

De Arbowet (art. 5) verplicht iedere werkgever een inventarisatie te maken van alle risico's die horen bij de werkzaamheden van zijn bedrijf en deze risico's te evalueren. De inventarisatie betekent dat de risico's in kaart worden gebracht, terwijl de evaluatie is gericht op het wegen van de risico's naar omvang, frequentie en effecten. Deze bedrijfsrisico-inventarisatie moet leiden tot een plan van aanpak, waarin is aangegeven met welke maatregelen het bedrijf de gesignaleerde risico's wil minimaliseren en bij voorkeur wil elimineren. De risico-inventarisatie en – evaluatie (RI&E) wordt zo vaak bijgesteld als ervaringen, gewijzigde werkmethoden of werkomstandigheden daartoe aanleiding geven. De RI&E wordt opgesteld voor alle soort werkzaamheden die men verricht en geldt dus zowel voor werkzaamheden aan nieuwe als aan bestaande gebouwen.

Het plan van aanpak moet stroken met artikel 3 van de Arbowet, waarin wordt gesteld dat – ten aanzien van de maatregelen met het oog op een doeltreffende bescherming van de werknemers – de volgende rangorde moet worden aangehouden:

1. bestrijding van de bron;
2. maatregelen gericht op collectieve bescherming;
3. maatregelen gericht op individuele bescherming;
4. het ter beschikking stellen van persoonlijke beschermingsmiddelen.

2.3 Arbobesluit

In het Arbobesluit worden specifieke voorschriften gegeven om te komen tot veilige werkomstandigheden. In art. 3.16 wordt gesteld dat valgevaar voorkomen moet worden. In eerste instantie door het verzorgen van veilige werkplekken door bijv. permanent leuningwerk langs de dakrand aan te brengen (collectieve beveiliging). Pas wanneer dit niet mogelijk is, of gezien het incidentele karakter en de geringe duur van de werkzaamheden redelijkerwijs niet kan worden gevergd, mag worden gekozen voor een individueel beveiligingssysteem (veiligheidsgordels en lijn- of railsystemen).

Onder incidentele werkzaamheden van korte duur worden werkzaamheden verstaan die jaarlijks hooguit enkele malen worden verricht en die per keer niet langer duren dan ongeveer één dag met maximaal twee personen. Hierbij kan worden gedacht aan inspecties, het uitvoeren van kleine reparaties, of controle- en/of onderhoudswerkzaamheden.

2.4 Beleidsregels

Een beleidsregel is een regel gemaakt door een bestuursorgaan, die geen algemeen verbindende voorschriften (avv's) zijn. Deze regels geven aan op welke wijze - in ons geval - de Arbo-wet, het beste, kan worden uitgevoerd. De arbeidsinspectie hanteert deze regels als 'maat' bij het handhaven van de Arbo-wet. En hiervan mag alleen van afgeweken worden als het ook minimaal voldoet aan de wettelijke bepalingen en met goedkeuring van de Arbeidsinspectie. Onderstaand een belangrijke Arbo beleidsregel voor veilig werken op daken uitgelicht.

Beleidsregel 3.16 (Voorzieningen bij valgevaar) geeft een aantal concrete richtlijnen voor het tegengaan van valgevaar. De –in het kader van deze notitie- belangrijkste zijn:

1. Het tegengaan van valgevaar bij het verrichten van arbeid door het aanbrengen van doelmatige hekwerken, leuning en e.d. (de zgn randbeveiliging) als bedoeld in artikel 3.16, eerste lid, van het Arbeidsomstandighedenbesluit is in ieder geval noodzakelijk indien het valgevaar 2,5 meter of meer is indien de arbeid wordt verricht op statische arbeidsplaatsen en bij ieder valgevaar indien arbeid wordt verricht op arbeidsplaatsen die in beweging kunnen komen.
4. Indien het valgevaar vanaf statische constructies gepaard gaat met risicoverhogende omstandigheden, zoals het gevaar te vallen op of langs uitstekende delen, de aanwezigheid van verkeer, het vallen in water e.d., dan wordt randbeveiliging ook aangebracht bij geringe valgevaar, afhankelijk van de toename van het risico.
7. Hekwerken cq. randbeveiligingen kunnen bij niet schuine werkvlakken achterwege blijven, indien de arbeid op meer dan 4,0 m afstand van de rand van het werkvlak wordt uitgevoerd en de arbeidszone alsmede de weg daar naar toe duidelijk gemarkeerd zijn. Indien de arbeidszone en de weg daar naar toe tevens zijn afgezet, kan deze afstand tot 2,0 m beperkt worden.
9. Onder "het verrichten van arbeid waarbij valgevaar bestaat" wordt ook verstaan het zich begeven naar de arbeidsplaats. Doelmatige voorzieningen hiervoor kunnen ladders zijn, mits deze bij klimhoogten van 10 m of meer op maximale afstanden van 7,50 m zijn onderbroken door rustbordessen. Ladders steken tenminste 1 meter uit boven de gewenste sta- of overstaphoogte. Op het te betreden vlak is aan weerszijden van de toegang randbeveiliging aangebracht over een lengte van 4,0 m of sluit de toegang aan op de aanwezige randbeveiliging.

2.5 AI – 15 – Veilig werken op daken

In dit Arbo Informatieblad worden de beleidsregels nader toegelicht en met voorbeelden en tekeningen / foto's verduidelijkt.

2.6 Valgevaar op platte daken (Aboma+Keboma publicatie; oktober 2003)

In deze publicatie worden de verschillende mogelijkheden voor veilige toegang tot een dak en de valbeveiliging verder uitgewerkt en toegelicht. Er wordt daarbij vooral uitgegaan van situaties waarin "incidentele werkzaamheden van korte duur" worden verricht. De verschillende mogelijkheden zijn geclassificeerd met sterren; hoe meer sterren, hoe veiliger. Onderstaand een overzicht; voor details wordt verwezen naar de betreffende publicatie.

Toegang tot het dak

Staande ladder geborgd (*)
 Aanhaakladder (**)
 Permanente gevelladder met middenrail (***)
 Kooiladder (****)
 Raam (****)
 Deur (*****)
 Permanente trap (*****)

Valbeveiliging

Individuele muur- of dakankers (*)
 Dakafzetting met aanpikmogelijkheid (**)
 Idem met loopwagentje (***)
 Integraal valbeveiligingssysteem (****)
 Niet-permanent leuningwerk (****)
 Permanent leuningwerk (*****)
 Dakopstand van min. 1,0 m. (*****)

3 RI&E in de Portaal situatie

Een gebouweigenaar is op grond van de Arbowet alleen dan verantwoordelijk voor de veiligheid, als hij eigen werknemers het dak laat betreden. Personen die onder zijn gezag werken, stagiaires en uitzendkrachten, vallen ook onder zijn verantwoordelijkheid.

De RI&E welke door Portaal moet worden uitgevoerd is primair gericht op de werkzaamheden die door de eigen werknemers moeten worden opgepakt. Deze werkzaamheden worden veelal uitgevoerd door opzichters en projectleiders die zich bezighouden met planmatig en niet planmatig onderhoud. Ten aanzien van het niet planmatig onderhoud zullen de activiteiten zich met name richten op het doen van inspecties voor de beoordeling van onderhoudsverzoeken of andere klachten die door onze huurders worden gemeld. Bij het planmatig onderhoud zijn de activiteiten gericht op inspecties ter beoordeling van de onderhoudstoestand van dakbedekking en installaties die zich op het betreffende dakvlak bevinden (conditiemeting).

Alle bedrijven die door Portaal worden ingeschakeld voor het uitvoeren van werkzaamheden in het kader van het planmatig- en niet planmatig onderhoud dienen te beschikken over een bedrijfs-RI&E. Een bedrijfs-RI&E geeft aan welke werkzaamheden het betreffende bedrijf uitvoert, welke gevaren voor de veiligheid en gezondheid hieraan kleven voor de betrokken werknemers en met welke voorzieningen en maatregelen deze gevaren zijn te voorkomen. Vervolgens wordt het afgezet tegen de werkelijke situatie en wordt vastgesteld welke aanvullende maatregelen en/of voorzieningen nodig zijn.

Wordt er door het bedrijf ook op daken gewerkt dan dient de bedrijfs-RI&E te voorzien in maatregelen tegen valgevaar. Een dak-RI&E is niet beschreven in de Arbowet. Deze RI&E ligt in het verlengde van een gebouwinventarisatie voor de glazenwasser (op grond van het Convenant Gevelonderhoud). Deze verplichting ligt bij de gebouwbeheerder en glazenwasbedrijf gezamenlijk. Uit de gebouw RI&E volgt de werkmethode bij glazenwassen.

4 Juridische aspecten

Uit jurisprudentie blijkt dat in veel gevallen de gebouweigenaar, vanuit zijn verantwoordelijkheid voor goed huisvader, primair aansprakelijk is als iemand in het gebouw iets overkomt. Naast zelf alle nodige veiligheidsvoorzieningen te treffen is het belangrijk dat de gebouweigenaar -daar waar (wettelijk) mogelijk- zorgt voor een zogenaamde "vrijwaring". Onder andere door het verkrijgen van een vrijwaring van aannemers ingeschakeld voor onderhoudswerkzaamheden.

De "Algemene inkoop- en aannemingsvoorwaarden Portaal" voorzien hierin middels de volgende artikelen:

- 6.4 De opdrachtnemer vrijwaart Portaal voor alle aanspraken van derden, waaronder begrepen de (eventuele) opdrachtgever(s) van Portaal en de vennootschappen voor wie Portaal ondersteunende en facilitaire diensten verleent, wegens het niet naleven door de opdrachtnemer van haar contractuele en/of wettelijke verplichtingen.
- 35.1 De opdrachtnemer is in het kader van de hem opgedragen werkzaamheden gehouden alle hem ingevolge de Arbeidsomstandighedenwet en daaruit voortvloeiende of daarmee samenhangende regelingen en voorschriften opgelegde verplichtingen tijdig en correct na te komen. Hij vrijwaart Portaal tegen aanspraken van derden, die menen dat Portaal een deel van de in de vorige volzin omschreven verplichtingen behoorde te dragen en bij de nakoming daarvan in gebreke is gebleven.

Bij arbeidsongevallen zal de werknemer in de meeste gevallen de werkgever aansprakelijk stellen: de werknemer hoeft namelijk slechts te stellen dat hij de schade in de uitoefening van zijn werkzaamheden heeft geleden / lijdt. De werkgever zal moeten bewijzen dat hij zijn zorgplicht voor een veilige werkomgeving van zijn werknemer niet heeft geschonden en zal de geleden schade moeten vergoeden als dit tegendeel niet kan worden bewezen.

De Arbeidsinspectie handhaaft en zal in situaties waarin een in een wettelijk voorschrift vastgelegde veiligheidseis niet is nageleefd, de werkgever een boete opleggen. Handhaving vindt altijd plaats tijdens het uitvoeren van de werkzaamheden. De arbeidsinspectie kan ook de strafrechtelijke weg kiezen als duidelijk is dat de wetgever weet dat hij één of meer medewerkers in een gevaarlijke situatie brengt zonder de wettelijke maatregelen te treffen.

5 Overweging

Voorzieningen t.b.v. veilige toegang tot het dak en valbeveiliging zijn uitsluitend noodzakelijk als er op het dak ook daadwerkelijk werkzaamheden worden uitgevoerd. Het aanbrengen en in stand houden van deze voorzieningen vergt niet alleen een éénmalige investering, maar ook discipline en kennis van de eigenaar/beheerders. Bovendien komen daar de jaarlijkse kosten voor keuringen en/of onderhoud bij. Het verdient daarom serieuze aandacht om per situatie te beoordelen welke veiligheidsvoorzieningen noodzakelijk zijn voor de betreding van het dak.

6 Plan van aanpak

In algemene zin kan ter bevordering van het veilig werken op daken het volgende stappenplan worden toegepast:

- 1 globale risico-analyse; resultaat: te betreden daken bekend;
- 2 opstellen dak RI&E's te betreden daken; resultaat: noodzakelijke maatregelen bekend;
- 3 plannen, begroten en uitvoeren; resultaat: uitvoeringsplanning opgesteld, kosten begroot en voorzieningen aangebracht.

Ad 1 Globale risico-analyse

De situaties waarin zich op de daken van Portaal risico's voor kunnen doen, kunnen grofweg worden ingedeeld in de volgende categorieën:

- werkzaamheden door medewerkers van Portaal (inspecties e.d.);
- periodieke controle- en/of onderhoudswerkzaamheden door derden (liften, mechanische ventilatie, enz.);
- planmatig onderhoud (nieuwe dakbedekking, enz.).

Het voorkomen van valgevaar tijdens de uitvoering van werkzaamheden door derden is primair de verantwoordelijkheid van de uitvoerende partij. Het is wel van belang dat Portaal door deze partijen wordt gevrijwaard van aansprakelijkheidsstelling.

De kosten voor het nemen van eventueel noodzakelijke maatregelen worden meestal aan Portaal doorberekend. In situaties waar een dak **vaker dan 1 keer per** jaar periodiek moet worden betreden voor het uitvoeren van controle- en/of onderhoudswerkzaamheden, zal het daarom vaak efficiënter zijn om als Portaal de benodigde voorzieningen aan te brengen.

Als "te betreden daken" kunnen worden aangemerkt: alle daken die moeten worden betreden door medewerkers van Portaal en/of voor het uitvoeren van periodieke controle- en/of onderhoudswerkzaamheden door derden.

Ad 2 Opstellen dak RI&E's te betreden daken

Voor elk te betreden dak dient een dak RI&E te worden opgesteld. De RI&E's moeten worden uitgevoerd door iemand met een veiligheidskundige opleiding (minstens MVK-niveau), die op de hoogte is van de voorkomende risico's, kennis heeft van de wet- en regelgeving en van de praktische maatregelen om deze risico's te kunnen beheersen. Bij voorkeur wordt een onafhankelijke adviseur ingeschakeld.

Ad 3 Plannen, begroten en uitvoeren

De maatregelen zoals voorgesteld in een dak RI&E lenen zich vooral voor een projectmatige aanpak en kunnen als zodanig in kaart worden gebracht op eenzelfde manier als de (meerjaren) onderhoudsbegroting. In veel gevallen zal een directe relatie zijn met het uitvoeren van de onderhoudswerkzaamheden van het dak.

7 Beheer

Met het aanbrengen van de noodzakelijke veiligheidsvoorzieningen zijn de voorwaarden gecreëerd om veilig op het dak te kunnen werken. Het echte veilig werken op daken begint echter pas daarna en vraagt continue aandacht op onderstaande punten.

7.1 Instructie aan medewerkers

- Algemene stelregel: een dak wordt niet betreden tenzij:
  - er een dak RI&E is uitgevoerd en de noodzakelijke voorzieningen zijn aangebracht cq. beschikbaar zijn,
  - èn: de betreder is op de juiste manier geïnstrueerd over veilig werken op daken en het gebruik van de veiligheidsvoorzieningen.
  - èn: met minimaal twee personen.
- Periodieke instructie inzake het gebruik van de veiligheidsvoorzieningen. Hierbij worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:
  - instructie wordt éénmaal gegeven en bij gewijzigde arbo-wetgeving herhaald;
  - op regioniveau wordt een nauwkeurige registratie van de geïnstrueerde medewerkers bijgehouden;
  - Minimaal éénmaal per jaar is het ‘veilig werken op daken’ een agendapunt in het teamoverleg.

7.2 Keuringen

Een gedeelte van de aan te brengen veiligheidsvoorzieningen, zoals ladders, trappen, leuningwerk en afzettingen, valt onder de definitie arbeidsmiddelen. Het Arbobesluit (art. 7.4a) zegt dat deze in goede staat en veilige moeten zijn en hiertoe periodiek moeten worden geïnspecteerd. Indien de middelen bloot staan aan invloeden van buitenaf (bijvoorbeeld weersomstandigheden) en/of door veroudering / slijtage veiligheidsrisico's kunnen optreden, geldt als richtsnoer een keuringstermijn van éénmaal per jaar.

Systemen van persoonlijke valbeveiliging vallen onder de Warenwet Besluit persoonlijke beschermingsmiddelen artikel 8.1. De inspecties hiervan moeten worden uitgevoerd door de fabrikant / leverancier of een door hem erkend bedrijf of deskundige op dat gebied. Een en ander moet zijn vermeld in de gebruikershandleiding.

7.3 Betreding door huurders of overige onbevoegden

Om aansprakelijkheidsstelling door derden te voorkomen is het van belang om betreding van daken door onbevoegden (en dus ook huurders) onmogelijk te maken. Hierin kan worden voorzien door toegangen af te sluiten, plaatsen van waarschuwingsborden en ladders buiten bereik van derden te houden.

7.4 Overige afspraken met derden zoals overheden en huurders.

In sommige situaties kunnen er op of nabij het dak voorzieningen zijn aangebracht (b.v. vluchtwegen) die in strijd zouden zijn met veilig werken op daken. Per situatie dient met de betrokkenen een passende oplossing te worden gezocht.

7.5 Overige

- Er dienen afspraken gemaakt te worden over de locatie en beheer van het logboek dat voor platte daken dient te worden bijgehouden.
- Afsluiting in de toegang tot de daken dient te worden opgenomen in het sleutelplan.

7.6 Evaluatie

Het is van belang om ontwikkelingen in de regelgeving en de veiligheidsvoorzieningen bij te houden en het eigen beleid daarop aan te passen wanneer dit nodig of gewenst is.

8 Advies, Aanbevelingen en Acties

8.1 Advies

- Bij elk plat dak hoger dan 3 meter, ongeacht het aantal keren dat het dak betreden wordt, standaard een begrenzing (tegelpad, belijning) en pictogrammen ‘valgevaar’ aanbrengen (zie fig. 17 blz. 25, AI-15 Veilig werken op daken). En pictogrambordjes aanbrengen bij de daktoegangen.
- Bij een onveilige daktoetreding wordt de daktoetreding aangepast zodat het dak veilig betreden kan worden zie blz. 10 – 16 van ‘Valgevaar op platte daken’. De oplossingen zijn binnen de technisch en economische mogelijkheden.
- Bij platte daken hoger dan 3 meter, waarbij de toetredingfrequentie hoger is dan 1 keer per jaar en niet meer binnen de veiligheidsmarkering gewerkt kan worden, wordt een veiligheidssysteem toegepast.
- Veiligheids voorzieningen voor bergingsdaken, platte daken tot een hoogte tot 3 meter en dakkapellen worden voorlopig niet aangebracht. Wel wordt een algemeen geldend protocol geschreven voor werkzaamheden op deze platte daken. Bij veranderende wetgeving of ervaringen intern of op advies van de veiligheidsadviseurs wordt het beleid bijgesteld.
- Bij het uitwerken van nieuwbouw- en renovatieplannen dient al rekening te worden gehouden met de veiligheid van personen in de gebruiksfase. In de praktijk blijkt dat daarbij vaak onvoldoende aandacht wordt besteed aan veiligheid op daken; vaak moeten na oplevering nog voorzieningen worden aangebracht. Door het uitvoeren van een dak RI&E in de ontwerpfase kunnen kosten worden bespaard.
- De kosten inzichtelijk maken in de meerjarenverkenning voor 1 juli 2007 door de uitgevoerde inventarisaties te verwerken in de meerjarenverkenning en de nog niet uitgevoerde inventarisaties, door middel van de kennis van dit bezit en de verkregen kennis vanuit de al verkregen inventarisaties.
- Bij het bepalen van het moment van uitvoering, wordt rekening gehouden met een logische samenhang met de onderhoudswerkzaamheden. Uitgangspunt is dat alle daken boven de drie meter, eind 2012, in de gewenste situatie zijn.
- Halfjaarlijks komt de werkgroep bij elkaar om de gemaakte afspraken aan te scherpen, ervaringen uit te wisselen. En om de volgende vraag uit te werken ‘Hoe we onderling het proces gaan borgen bij de inventarisaties, uitvoerend werk en bij het beheer?’

8.2 Aanbevelingen

- Uit deze notitie kan worden afgeleid dat het belang is dat medewerkers van Portaal die vanuit hun functie een dak betreden goed op de hoogte zijn van de risico's, kunnen beschikken over de juiste beschermingsmiddelen en goed geïnstrueerd zijn over het gebruik ervan. Persoonlijke beschermingsmiddelen dienen jaarlijks gekeurd te worden. Het verdient daarom aanbeveling om het aantal personen dat een dak betreedt tot een minimum te beperken.
- In veel situaties zal een integraal valbeveiligingssysteem de meest geëigende oplossing zijn. Het verdient aanbeveling om daarvoor in ieder geval per regiobedrijf, maar wellicht zelfs Portaalbreed te kiezen voor één systeem. Dit vereenvoudigt de instructie en bevordert de bekendheid met het systeem; niet alleen ten aanzien van de eigen medewerkers, maar ook de opdrachtnemers van onderhoudswerkzaamheden.

8.3 Acties

-	Het opstellen van het Plan van aanpak	Regio
-	Het opstellen van het Beheerplan (incl. keuringen).	Regio
-	Het begroten van de kosten in de meerjarenverkenning (1 juni 2007)	Regio
-	Goedkeuring van het budget door de Raad van Bestuur.	Bestuur
-	Programma van eisen voor nieuwbouw en renovaties aanpassen	S&O
-	Kennis toegankelijk maken op het intranet	S&O

+++++